

Motion till riksdagen

1989/90:A97

av Bengt Westerberg m.fl. (fp)

med anledning av prop. 1989/90:76

Regionalpolitik för 90-talet

---

1. Sammanfattning

Folkpartiet föreslår i denna motion en förstärkning av de regionalpolitiska insatserna med 200 milj. kr. utöver vad regeringen föreslår. Vidare bör en viss omfördelning ske av de regionalpolitiska medlen. Länsanslagen bör ökas med 145 milj. kr. utöver regeringens förslag. De regionala högskolorna bör få disponera 15 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit. Sänkta socialavgifter bör medges all icke-offentlig verksamhet och inte begränsas på det sätt som regeringen föreslår. Dessutom föreslår vi att nuvarande indelning av stodområden behålls tills vidare.

Folkpartiet anser att en stark decentralisering av besluten till regionalnivå är den bästa garantin för en effektiv regionalpolitik. Vi vill därför ytterligare utöka länsstyrelsernas beslutsbefogenheter. Det är också viktigt att regionalpolitiken i fortsättningen genomförs som en lokal mobilisering med satsningar på kunskap, kommunikation och kultur.

2. Inledning

Regionalpolitiken skall öka den enskildes möjligheter att fritt kunna välja arbete och bostadsort och åstadkomma en mer likvärdig ekonomisk, social och kulturell standard för landets olika delar. När lokaliseringpolitiken tillkom i början av 60-talet var ett av argumenten för den att understödja ett rationellare resursutnyttjande. Överhettning och bristsituationer i expansionsområden skulle avhjälpas genom att man via offentliga insatser understödde expansion i de delar av landet där outnyttjad kapacitet fanns. Detta argument för en aktiv regionalpolitik kommer att vara aktuellt även framöver i en situation med mer permanent brist på arbetskraft.

Arbetslösheten är oftast högre i glesbygdslänen än i storstadslänen. Skulle arbetslöshetsnivån ligga på samma nivå i skogslänen som i t.ex. Stockholms län så skulle det innebära ett tillskott på ca 10 000 personer bland de sysselsatta. Även arbetskraftsdeltagandet, framför allt bland kvinnor, är högre i storstadslänen. Den del av befolkningen som för närvarande inte ingår i arbetskraften utgör sålunda en arbetskraftsreserv.

Regionalpolitiska problem finns även idag, men problemen är annorlunda än på sextiotalet. Lokaliseringpolitiken byggde på att staten genom selek-

tiva bidragssystem skulle styra industriföretagens investeringar till de delar av landet där man upplevde problem. Då bottnade problemen i industrins expansion och rationaliseringar inom jordbruket. Idag är vi i en situation, där ett fåtal orter befinner sig i utveckling samtidigt som ortskriser och problem på ett annat sätt än tidigare riskerar att uppstå i hela landet. De snabbt expanderande delarna av industrin, som data- och tjänstenäringarna, har en tendens att koncentrera sig till vissa områden. Dessa företag, som etablerar sig i tillväxtområdena, styrs av andra "etableringsfaktorer" vid sidan av traditionella kostnadshänsyn. Det är företag som bygger på behov av ny kunskap (exempelvis dataindustrin) och kvalificerad personal. Det blir därför naturligt att de då lokaliserar sig i närheten av kunskapscentra, som universitet och högskolor.

Detta betyder att infrastruktur av olika slag blivit allt viktigare. Det gäller att erbjuda företagsamheten en sådan miljö, att kreativitet och nytänkande kan stimuleras. Den nya regionalpolitiken måste ha en mobiliseringspolitisk utgångspunkt. Regional balans skall uppnås genom att man understödjer lokal mobilisering, enskilda initiativ och skapanda.

Denna ansats innebär att en rad sektorer vilka inte traditionellt definieras som "regionalpolitiska" nu får relevans i detta sammanhang. Politiken måste syfta till att skapa och understödja allmänna miljöer där skapande och enskilda initiativ kan frodas. Därmed blir frågor om utbildning och forskning, kommunikationer och även kultur viktiga vid sidan av stödsystemen. Det är av mycket stor vikt att man även i de delar av landet som upplever problem kan skapa förutsättningar för god utbildning och goda kontakter med landet i övrigt jämte ett gott kulturutbud. I våra motioner i anledning av regeringens näringspolitiska motion utvecklar vi närmare vår syn på samhällets ansvar för en fungerande infrastruktur och villkoren för småföretag. En rad förslag presenterade vi redan i januari, bl. a. i vår partimotion om livskraftiga småföretag.

En central aktör i regionalpolitiken är länet. På länsnivån kombineras lokal kännedom och möjligheter till samordning. Mot denna bakgrund har Folkpartiet drivit på och deltagit i beslut om kraftigt höjda länsanslag. När det gäller de centralt givna stöden vill vi ge dem en mer generell inriktning.

Det är därför tillfredsställande att regeringen i propositionen presenterar en politik som i flera delar går Folkpartiet till mötes. Regeringen inser bl. a. att det är viktigt att satsa på infrastrukturen. Länsstyrelserna får större frihet att besluta i regionala frågor samtidigt som stödformerna förenklas och schabloniseras. Vi tvingas ändå konstatera att propositionen är otillräcklig mot bakgrund av de behov som föreligger.

3. Regionalpolitikens organisation

Det är viktigt med en god samordning mellan olika politikområden inom regionalpolitiken. Regeringen har inte lyckats särskilt väl med det. I propositionen föreslår nu regeringen att den centrala organisationen skall förstärkas. Vi har en annan uppfattning än regeringen. Det som fordras är en ökad självständighet på länsnivå. Det är här kunskaperna om de konkreta problemen finns och det är här de kan lösas.

Således vill vi tilldela länsstyrelserna en än viktigare roll i regionalpolitiken. Genom att länsanslagen förstärks blir beslut på länsplanet mer centrala för regionens utveckling. Genom att styra länsanslagens storlek mellan olika stödområden och regioner kan rikspolitiska värderingar med utgångspunkt i nationella bedömningar om problemens omfattning få genomslag i praktisk politik.

Vi kan idag se hur kommunerna i vissa fall ger direkta eller indirekta subventioner till enskilda företag och industriella projekt. Folkpartiet anser denna utveckling vara olycklig. Den kan lätt ge upphov till en kamp mellan olika kommuner för att med allt större subventioner locka till sig företag och sysselsättningstillfällen. Vi anser att kommunernas insatser inom näringspolitiken bör begränsas till att skapa goda förutsättningar för företagsamheten genom god service när det gäller social omsorg, transporter, arbetsplatsområden, bostäder, kulturaktiviteter m.m. Någon förändring av den allmänna kompetensregeln att kommunerna själva får vårda sina angelägenheter bör självfallet inte ske.

Länens roll inom regionalpolitiken kommer att ställa stora krav på länsorganens förmåga till överblick, planering och sektorssamordning. Det är inte svårt att i dag finna exempel på brister i detta avseende. Det förekommer exempelvis att decentralisering av viss statlig verksamhet inom länen neutraliseras genom att annan verksamhet samtidigt flyttas in till huvudorten. Vår förhoppning är att det genom riksdagens beslut nyligen om en ny regional förvaltning skapas bättre förutsättningar för att i länen väga olika sektorsintressen mot varandra. Naturligtvis ställer den ökade friheten för länen också krav på kontroll och utvärdering av deras verksamhet. Vi anser mot den bakgrunden att det är rimligt att rikskontrollverket i sin granskningsverksamhet i ökad utsträckning prioriterar den regionalpolitiska sektorn.

Vi avvisar förslaget att ombilda glesbygdsdelegationen till en ny myndighet, som lokaliseras till Östersund. Vi menar att glesbygdsproblemen och övriga regionalpolitiska problem måste ses i ett sammanhang. Det är spelet mellan glesbygden och landsbygden som är väsentlig. Vi är oroliga för att regeringens förslag splittrar helheten. Risken är uppenbar att glesbygden blir förlorare om dess intressen enbart skall bevakas av en myndighet istället för av varje länsstyrelse. Vi förordar i stället att glesbygdsdelegationen bibehålls i sin nuvarande form. Av de 15 milj. kr. som regeringen vill avsätta till den nya myndigheten vill vi istället tillföra länsstyrelserna 10 milj. kr. för regionalpolitiska insatser. Resterande 5 milj. kr. tilldelas glesbygdsdelegationen så att den kan driva verksamheten vidare i nuvarande form.

4. Kultur

På sitt sätt är det märkligt att kulturfrågorna inte fått större plats i debatten, när regionalpolitiken kommit att inriktas på eget skapande, lokala initiativ och kreativa miljöer.

För det första är kulturutövning *i sig* en kreativ verksamhet, och skapande inom ett område föder lätt skapande även på andra. Kulturutövning kan ge viktiga stimulanser för skapande och nytänkande även inom andra områden.

För det andra är kultur en väg att upptäcka sig själv och sin omgivning, att

vinna distans och möjliggöra förnyelse. Ibland brukar det hävdas att ett av de stora hindren för regional förnyelse i brukssamhällen är de lokala normer som finns där. Kanske kan intresse för lokalhistoria ses som en del i processen av nyskapande. Det som tidigare uppfattats som självklart ses med nya ögon med kulturens hjälp. Samtidigt sker det i former, där nya former av gemenskap etableras.

För det tredje brukar det hävdas att kreativa personer också ställer krav på en kreativ och inspirerande fritid. I en tid där brist på kvalificerad personal är ett av de stora hindren för utveckling kan ett rikt och mångfasetterat kulturutbud fungera som en viktig attraktionsfaktor. Vissa flyttningsstudier visar också att kulturutbudet inte är en oväsentlig faktor när man skall förklara varför många personer frivilligt lämnar hembygden för att bosätta sig i storstäderna.

Enligt vår mening är det sålunda av vikt att regionalpolitiska medel även kan användas för kulturella insatser. Dessa möjligheter kan inrymmas inom länsanslagets post för projektverksamhet, och vi noterar att regeringen – i enlighet med tidigare krav från folkpartiet – föreslagit att begränsningen av hur stor del av anslaget som får användas för regional projektverksamhet slopas.

5. Stödområden

I dag finns det tre regionalpolitiskt prioriterade stödområden, A, B och C. Geografiskt innefattar stödområdena de största delarna av Norrland, stora delar av Kopparbergs och Värmlands län, hela Gotlands län samt delar av Älvsborgs, Örebro och Västmanlands län. Regeringen har också möjlighet att placera in kommuner som genomgår omfattande strukturomvandlingar i tillfälligt stödområde.

Regeringen föreslår en förändring av stödområdesindelningen. Förändringen motiveras främst med att behovet av kostnadssänkande styrmedel är störst i en mer begränsad del av landet än vad dagens omfattning av stödområden motiverar. I allt högre utsträckning är det idag insatser av infrastrukturrell art som kommer i fråga.

Ett viktigt inslag i en mobiliserande regionalpolitik måste vara insatser för att förbättra infrastrukturen i utsatta delar av landet, t.ex. genom förbättrade kommunikationer och ökad tillgång till utbildning och FoU.

I detta sammanhang vill vi särskilt understryka att förändringar i ovanstående inriktning inte får innebära minskade ambitioner vad gäller tilldelning av länsanslag till regioner som inte ingår i stödområdet.

Emellertid kan vi inte finna att regeringen presenterat någon fullgod argumentation för den nya stödområdesindelningen. Varje sådan förändring innebär gränsdragningsproblem, och det är nödvändigt att klart redovisa vilka överväganden som legat bakom förslagen. Så har ej skett i propositionen.

Mot denna bakgrund föreslår vi att den hittillsvarande stödområdesindelningen bibehålls tills vidare. Så bör ske i väntan på att regeringen presenterar ett såpass gott beslutsunderlag att vi kan ta ställning till hur en lämplig avvägning kan ske.

Vad gäller användningen av tillfälliga stödområden i princip vill vi understryka att detta bör ske vid plötsligt uppkommande lokala kriser, där hela bygder hotas som följd av nedläggningar.

6. Stöd och stödformer

Som vi redan tidigare har påpekat tycker vi att det är bra att floran av regionalpolitiska stöd förenklas och schabloniseras. Investeringsbidrag, regionalt utvecklingskapital, offertstöd och lokaliseringsslån försvinner nu ur stödflo-
ran. Folkpartiet har länge arbetat för en förenkling av de olika stöden och för att uttalat selektiva stödformer som offertstödet avvecklas.

6.1 Lokaliseringsbidrag

Lokaliseringsbidragen till investeringar i byggnader och maskiner kommer enligt regeringen att kunna uppgå till maximalt 35 % i stödområde 1 och till maximalt 20 % i stödområde 2. Förslaget innebär en sänkning av bidragsnivån jämfört med dagens regler och samtidigt en anpassning till de stödnivåer som finns inom EG.

Eftersom vi föreslår att dagens stödområden skall behållas tills vidare så måste lokaliseringsbidragen utgå till alla tre stödområdena. Vi menar dessutom att procentsatsen för stödområde B bör höjas med 5 % till 25 %. Detta innebär att stöd fortsättningsvis utgår med maximalt 35 % till stödområde A, med 25 % till stödområde B och med 15 % till stödområde C.

Regeringen föreslår att länsstyrelserna i fortsättningen skall få besluta om lokaliseringsbidrag i samband med investeringar med ett totalt kapitalbehov av högst 15 milj. kr. Vi anser att länsstyrelsernas beslutsbefogenheter bör omfatta investeringar upp till 20 milj. kr.

Med anledning av detta förslag måste delar av anslaget för lokaliseringsbidrag som regeringen föreslår skall anvisas statens industriverk och regeringen att överföras till länsstyrelserna. Vi uppskattar detta till 100 milj.kr. Vidare bör länsstyrelserna få förfoga över 10 milj.kr. som regeringen föreslår skall anvisas glesbygdsdelegationen. Vi anser att anslaget till regionalpolitiska utvecklingsinsatser – länsanslagen – ytterligare bör ökas med 35 milj.kr. Totalt innebär detta en förstärkning med 145 milj.kr. utöver regeringens förslag.

6.2 IKS-stödet och stödet till samhällelig service

Regeringen föreslår att IKS-stödet och stödet till samhällelig service inom ramen för glesbygdsstödet skall avvecklas. Folkpartiet anser att det är länsstyrelserna som själva skall avgöra vilken form av stöd som skall lämnas inom ramen för glesbygdsstödet. Därför bör länsstyrelserna få besluta om IKS-stöd och om stödet till samhällelig service även fortsättningsvis.

6.3 Nedsättning av sociala avgifter

Folkparti-Centerregeringen såg våren 1982 till att arbetsgivaravgifterna sänktes inom stödområde A. Avsikten var att generellt förbättra förutsättningarna för verksamhet i speciellt utsatta delar av Norrlands inland. Den

socialdemokratiska regeringen har sedan den tillträdde ändrat på reglerna. Nedsättningen gäller i hela Norrbotten och omfattar främst industriell verksamhet.

Mot. 1989/90
A97

Regeringen föreslår nu att nedsättningen skall förbehållas de svårast drabbade områdena, dvs. stödområde 1. Resterande delar av Norrbotten får viss nedsättning under fem år. Vad gäller den geografiska koncentrationen av sänkta sociala avgifter har man sålunda gått Folkpartiet till mötes. Emellertid kvarstår inskränkningar i användningsområdet, och i vissa fall – basindustrin – föreslås ytterligare inskränkningar. De gränsdragningsproblem som vi tidigare påpekat när det gäller vem som skall få sänkta sociala avgifter kommer sålunda att kvarstå och kanske förvärras.

Vi har länge krävt att nedsättningen av sociala avgifter skall gälla all icke-offentlig verksamhet. Nedsättningen bör omfatta stödområde A och de delar av Norrbottens län som inte ingår i stödområdet. Härigenom skulle nedsättningen i mycket större utsträckning än idag komma kvinnliga företagare tillgodo och gränsdragningsproblemen försvinna.

Det är svårt att bedöma vilket skattebortfall detta innebär. Vi uppskattar det till ungefär 150 milj. kr.

I dag ser vi tilltagande problem där tjänstenäringarna koncentreras till ett fåtal orter, medan tillverkningsindustrin är mer spridd. Enligt vår mening bör det därför vara ett viktigt mål för regionalpolitiken att även underlätta för tjänste- och servicenäringarna i problemdrabbade regioner.

Kvinnor som företagare arbetar ofta på en marknad med hårdare konkurrens och därmed pressad lönsamhet. Genomsnittligt drabbas de därför värre än manliga företagare av statliga åtgärder som prisstopp och höjda arbetsgi-varavgifter.

Trots detta är det fler kvinnor än män som etablerar sig som företagare. Under den senaste tioårsperioden har många fler kvinnor än män startat enskilda bolag. Påfallande många kvinnor är i åldern 50–60 år när de startar eget. I glesbygd där utbudet av arbetstillfällen är otillräckligt etablerar de sig ofta för att skapa egna försörjningsmöjligheter.

6.4 Riskkapitalbolag

I propositionen hänvisar regeringen till den näringspolitiska propositionen (1989/90:88) vad gäller riskkapitalbolag. I den motion vi väcker i anslutning till denna avvisar vi förslaget om statligt ägande genom nya riskkapitalbolag och föreslår istället andra instrument för att trygga småföretagens riskkapitalförsörjning.

7. Paketpolitiken

Vid sidan av de traditionella insatserna krävs enligt vår mening även en politik för att möta snabbt uppdykande och lokala kriser. Den svenska näringsstrukturen och etableringsmönstren inom näringslivet har lett till att många orter domineras av ett eller ett fåtal företag. Detta medför en sårbarhet, där orters hela existens hotas vid snabba förändringar på de marknader det på orten dominerande företaget är beroende av. I sådana situationer måste staten vara beredd att ingripa snabbt – bl.a. med "paket" av skilda slag.

Men mycket av den "paketpolitik" regeringen bedrivit under senare tid har inte avgränsats till akutåtgärder mot sådana plötsligt uppkomna, lokala sysselsättningskriser. Det är vår uppfattning att "paketpolitiken" i stället kommit att ersätta annan, mer långsiktig, regionalpolitik. I stället för långsiktiga, kontinuerliga, satsningar har regionalpolitiken i allt högre grad kommit att bedrivas stötvis, i form av återkommande stora "paket".

Relationen mellan "paketpolitiken" och övrig mer kontinuerlig regionalpolitisk verksamhet aktualiseras nu i propositionen genom förslagen om de särskilda insatserna i Jämtlands län. Detta paket och många av dess föregångare karakteriseras av en blandning av kort- och långsiktigt verkande åtgärder. Det finns idag flera "krislän" i den meningen, att länet präglas av djupare och allvarigare problem än många andra delar av landet. Men dessa problem kan knappast sägas vara plötsligt uppdykande eller överraskande. Den allmänna problembilden har varit känd sedan länge. Detta ställer frågan om relationen till övrig regionalpolitik på sin spets. Inte minst gäller det mer långsiktigt verkande insatser för infrastruktur, teknikspridning och FoU.

Med den sektorisering som präglar det regionalpolitiska arbetet finns fördelar med att bedriva stöd- och utvecklingsverksamheten i form av återkommande större satsningar med några års mellanrum. I och med att arbetet bedrivs i projektform underlättas sektorssamordningen.

Samtidigt finns nackdelar med detta arbetsätt. Risken är att mer långsiktigt och övergripande tänkande kommer i skymundan när "paketens" innehåll sätts samman. Enligt vår mening har detta varit ett påfallande drag i samband med flera av regeringens "paket". Ofta redovisas inte i propositionerna någon egentlig argumentation för de avvägningar som legat till grund för insatserna. I flera fall har t.o.m. beskrivningen av användningen av de föreslagna medlen varit bristfällig.

Speciellt i situationer av arbetskraftsbrist kan "paketpolitik", där alternativ till denna finns, vara till direkt *nackdel* för utvecklingsarbetet. Flera av de insatser som brukar föreslås – icke minst vad gäller högskolan – inbegriper rekrytering av kvalificerad personal. Eventuella rekryteringsproblem underlättas knappast av att utvecklingsinsatserna beslutas stötvis i stället för mer kontinuerligt.

Vi motsätter oss inte de nu föreslagna åtgärderna för Jämtland. Men enligt vår mening bör regeringen fortsättningsvis söka former för det regionalpolitiska utvecklingsarbetet vilka medger att en större del av insatserna kan ske mer kontinuerligt. Därmed skapas bättre möjligheter för långsiktighet i arbetet samtidigt som hänsyn kan tas till problem vilka kan följa av t.ex. brist på arbetskraft. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen ovanstående principer för det regionalpolitiska arbetet till känna.

8. Infrastruktur

I regeringens näringspolitiska proposition berörs infrastrukturens utbyggnad. En särskild fond på 5 miljarder föreslås, men i övrigt lämnas en rad frågor obesvarade bl.a. vad gäller medlens användning och utformningen av nya finansieringsformer.

Folkpartiet menar att ambitionsnivån för infrastrukturens utbyggnad måste vara väsentligt högre än vad regeringen tänkt sig. Sammanlagt bör satsningen med offentliga medel på infrastruktur vara dubbelt så stor som regeringen föreslagit. I en kommittémotion i januari föreslog Folkpartiet att den nuvarande investeringsramen för järnvägarna (10 miljarder på 10 år) skall flerdubblas. Detta skulle möjliggöras genom att Banverket får rätt att lånefinansiera sin investeringsverksamhet. Det innebär merkostnad för statsbudgeten endast i den utsträckning investeringarna inte är kommersiellt bärkraftiga. Våra förslag i detta avseende utvecklas närmare i motionerna om infrastruktur och näringspolitik.

9. Utbildning

Det etablerings- och expansionsmönster vi idag kan se tendenser till antyder att närhet till högre utbildning blivit en allt viktigare etableringsfaktor. Nyskapande inom olika områden förutsätter i ökad utsträckning tillgång till särskild kompetens, och genomförandet av nya idéer – alltså själva produktionen – blir i allt större utsträckning beroende av tillgång till välutbildad arbetskraft. Båge faktorerna skapar ett tryck på de orter där högre utbildning, främst med naturvetenskaplig och ekonomisk inriktning, finns att tillgå.

Dessa tendenser ställer högskolepolitiken inför nya uppgifter. När de regionala högskolorna byggdes ut handlade det mest om att öka människornas tillgång till högre utbildning på nära håll. De regionala högskolorna byggdes upp kring verksamheter, vilka också återfanns på de gamla universitetsorterna.

I dag har de regionala högskolorna i växande utsträckning profilerat sig genom att inrikta sin verksamhet på regionala behov, antingen som dessa framställs av andra grupper inom regionen eller som de uppfattas av högskolan själv. Man har sökt dra nytta av närkontakten med de regionala avnämarna.

Denna utveckling innebär att det idag är relevant att beskriva högskoleorganisationen som en kedja med flera länkar. Genom ett system med regionalt förankrad högskoleutbildning ges regionerna kontakt även med de forskningsresultat som de större högskolorna producerar. De regionala högskolorna kan därmed spela en viktig roll i den teknik- och kunskapsspridning, som utgör en central faktor för att företag skall kunna etablera sig utanför universitetsorterna. Den regionala högskolan fungerar som ett kunskapscentrum, där företag och myndigheter får tillgång till tillämpad forskning, utvecklingsarbete, utredningsverksamhet och utbildning.

De små och medelstora högskolornas FoU-verksamhet har till stor del vuxit fram med hjälp av externa medel. Därmed har tillämpad forskning, utvecklingsarbete och utredningsverksamhet fått en inriktning mot områden, där den regionala högskolans lokala kontakter och nätverk utnyttjas. Det är viktigt att organ för samverkan mellan den regionala högskolan och avnämarna utvecklas vidare. Idag har en rad olika former för sådan kontakt och samverkan tillkommit, och även framöver bör frihet i fråga om formerna för t.ex. stiftelsers och teknikcentras utveckling råda. Utvecklingen av kon-

taktnät och samverkansformer måste få ske på egna villkor. Mångfald är av stort värde även inom detta område.

Folkpartiet ser positivt på den samverkan som vuxit fram mellan de regionala högskolorna och avnämarna i form av bl.a. uppdragsverksamhet. Även framöver måste en viktig del av de regionala högskolornas verksamhet ha denna inriktning. Men den utvecklingen rymmer också faror. Högskolan kan bli för beroende av regionens näringsliv och myndigheter.

I den mån en region drabbas av ekonomiska och andra problem kan detta medföra att även högskolan försvagas. Den regionala högskolan kan på detta sätt komma att reflektera regionala problem snarare än verka som en kraft för förnyelse. Högskolan måste ha sådan egen kraft och stabilitet, att den kan medverka till att stimulera nyskapande och förändringar i en region.

Det är viktigt att goda möjligheter finns för forskningsanknytning och kontakter mellan universiteten och regionala högskolor. Målsättningen bör vara att de mindre och medelstora högskolornas lärare har ett brett kontaktnät med verksamheten vid andra högskolor, och att de ges möjlighet att löpande följa forskningens och utbildningens utveckling vid dessa. Samtidigt förutsätter en god forskaranknytning av undervisningen vid de mindre och medelstora högskolorna att lärarna vid dessa forskar själva.

I folkpartiets motion om forskningspolitiken föreslås åtgärder för att stärka högskolan. Vi pekar på vägar för att underlätta högskolelärares forskning. Vad gäller systemet för fördelning av medel till lärares forskning föreslås där att vissa regionala högskolor skall få medel avsatta för lärares forskning, samtidigt som kvalitetskontrollen av forskningsansökningarna skall utföras av forskningsrådsnämnden.

Dessa förändringar innebär ökad självständighet för de mindre och medelstora högskolorna. Samtidigt innebär de förbättrade kontakter mellan dessa och universiteten och de större högskolorna. De mindre och medelstora högskolorna ges möjlighet att själva välja inriktning på forskningen. Samtidigt hålls kontakten med de större högskolorna och forskningsrådsnämnden i frågor om vilka kvalitetsnormer som skall gälla i olika hänseenden.

Regeringen föreslår i propositionen att 35 milj. kr. skall avsättas under den kommande treårsperioden för tillfälliga medel för forsknings- och utvecklingsverksamhet vid högskolorna i de regionalpolitiskt prioriterade områdena. Regeringen vill att tyngdpunkten på satsningarna skall ligga på det tekniska området. Vi delar regeringens uppfattning att det är regionalpolitiska skäl fordras särskild satsning på de utpekade högskolorna. Vi menar dock att en större satsning är motiverad. Därför föreslår vi att ytterligare 15 milj. kr. avsätts för detta ändamål. Det bör ankomma på högskolorna själva att prioritera de insatser som är mest angelägna. Som vi tidigare påpekat är det nödvändigt för den framtida kompetensutvecklingen vid de mindre och medelstora högskolorna att en större andel av lärarna är forskarutbildade.

Ytterligare en väg att förstärka kontakterna mellan de större och de mindre högskolorna är att vissa delar av grundutbildningen vid de större högskolorna läggs vid någon av de regionala. Så sker idag i Västerås, där det finns möjlighet att läsa de två första åren av civilingenjörsutbildningen. De studerande läser sedan vidare vid KTH i Stockholm. Detta exempel bör kunna leda till efterföljd på fler håll.

De regionalpolitiska argumenten för en utveckling av högskoleutbildningen på regional nivå äger till stora delar även tillämplighet vad gäller gymnasieskolan. En gymnasieutbildning av god kvalitet är även den en förutsättning för regional utveckling. Tillgång till gymnasieutbildning är dessutom en viktig faktor när enskilda väljer bostadsort, och är i många fall en förutsättning för att bosättningsbeslutet skall kunna gälla även på längre sikt. Gymnasieskolornas lokaler och utrustning kan dessutom fungera som en allmän tillgång för regionen.

Det pågår nu en försöksverksamhet med en förlängning av gymnasieskolans tvååriga utbildningslinjer. Vi har tidigare krävt att försöksverksamheten skall utökas med ytterligare 4 000 platser. Ett ökat inslag av praktik i gymnasieutbildningen innebär att kontakterna mellan gymnasieskolan och de lokala avnämarna stärks. Därmed kan ett samspel mellan gymnasiet och den lokala arbetsmarknaden utvecklas. Dessutom ges ungdomar en viktig introduktion till och kontakt med lokala arbetsgivare.

Folkpartiets allmänna utgångspunkter vad gäller ungdomsutbildningen bygger på idéer om ökade möjligheter till lokal variation och experiment. Därmed ökar också skolans möjligheter att ta del av och delta i arbetet för lokal mobilisering och utveckling inom regionen. I motioner i riksdagen har vi krävt att ett program skall utvecklas rörande bland annat hur kontakterna mellan gymnasieskolan och näringslivet skall kunna förbättras, ökade möjligheter till återkommande och kompletterande utbildning samt ökad flexibilitet i undervisningen. 90-talets minskande ungdomskullar måste innebära att samarbetet mellan gymnasieskolan, komvux, AMU-utbildningar och folkhögskolor ökar för att resurserna skall kunna utnyttjas rationellt.

En väl fungerande vuxenutbildning har stor betydelse för att förbättra möjligheterna för kvinnor att stanna kvar i sin hembygd.

10. De areella näringarna

Ett väl fungerande jordbruk är en förutsättning för en framgångsrik regionalpolitik. Jordbruket har idag i glesbygden en nyckelroll som bas för kombinationsverksamhet. Förmår vi inte att behålla och stärka de kombinationsjordbruk som finns kvar så faller även annan verksamhet med ytterligare avfolkning av landsbygden som följd. I detta sammanhang vill vi hänvisa till vårt krav att förändra jordförvärvslagen så att även de som avser att driva annan verksamhet vid sidan av jordbruket kan få förvärvstillstånd.

Ett bra sätt att få ett väl fungerande jordbruk i de regionalpolitiskt prioriterade delarna av landet är att också här förenkla den snårskog av regleringar som nu finns. Folkpartiet har förespråkat att så skall ske. Vi vill dock även i fortsättningen behålla Norrlandstödet inom jordbruket. Det är viktigt att jordbruk kan drivas vidare i Norrland. Vi får då en levande landsbygd samtidigt som vi bevarar vår natur och det öppna landskapet.

Då regeringen senare i vår kommer att lägga fram en proposition om en ny livsmedelpolitik, så avser vi att återkomma med ytterligare synpunkter på jordbruket inom regionalpolitiken.

Skogsnäringen har stor regionalpolitisk betydelse. Den ger både sysselsättning och möjligheter att försörja sig i bygder som annars brottas med

stora avfolkningsproblem. Som framhålls i Folkpartiets skogspolitiska motion har både skogsbruk och sågverk en avsevärd betydelse för våra glesbygders framtid. I den motionen föreslås en rad åtgärder för att främja svenskt skogsbruk, bl.a. en förändring av skogsvårdslagen i syfte att minska regelsystemet samt en sänkning av skogsvårdsavgiften.

Det är angeläget att slå vakt också om skogens andra värden, inte minst dess betydelse för naturvården och dess roll som livsmiljö för många växt- och djurarter. Folkpartiet har lagt fram en rad förslag i detta syfte. I detta sammanhang bör det understrykas att speciella regionalpolitiska insatser bör göras i områden där naturskyddsbesluten är särskilt omfattande – inte minst för att stimulera kombinationsverksamheter. Folkpartiet har tidigare föreslagit en särskild höjning av länsanslagen på 15 milj. kr. till de fjällkommuner som påverkas av naturskyddsbeslut i de fjällnära skogarna. Detta avisades då av samtliga andra partier. Vi förutsätter att sådana förslag presenteras när regeringens aviserade proposition senare läggs fram.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om principerna för det regionalpolitiska arbetet,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvärdering av länsstyrelsernas regionalpolitiska stödverksamhet,
3. att riksdagen avslår regeringens förslag att ombilda glesbygdsdelegationen till ett verk,
4. att riksdagen avslår regeringens förslag om ny stödområdesindelning och istället beslutar att nuvarande stödområden skall bibehållas,
5. att riksdagen hos regeringen begär en utredning av hur en framtida stödområdesindelning skall ske,
6. att riksdagen beslutar att lokaliseringsbidragen maximalt skall uppgå till 35 % i stödområde A, till 25 % i stödområde B och till 15 % i stödområde C, i enlighet med vad i motionen anförts,
7. att riksdagen beslutar att länsstyrelserna skall få besluta om lokaliseringsbidrag upp till ett investeringsbehov av 20 milj. kr. i enlighet med vad i motionen anförts,
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om IKS-stöd och stöd till samhällelig service,
9. att riksdagen beslutar att nedsatta socialavgifter skall omfatta all icke-offentlig verksamhet i enlighet med vad i motionen anförts,
10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade resurser för forskning och utveckling vid de regionala högskolorna,
11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om speciella regionalpolitiska insatser i områden där naturskyddsbesluten är särskilt omfattande,
12. att riksdagen beslutar för budgetåret 1990/91 på anslaget D 1. Lokaliseringsbidrag m.m. anslå 250 000 000 kr.,

13. att riksdagen beslutar att för budgetåret 1990/91 på anslaget D 2 Regionala utvecklingsinsatser anslå 145 000 000 kr. mer än regeringen föreslagit, dvs. 1 045 000 000 kr.,

Mot. 1989/90
A97

14. att riksdagen beslutar att för budgetåret 1990/91 på anslaget D 4 Ersättning för nedsättning av socialavgifter anslå 150 000 000 kr. mer än regeringen föreslagit, dvs. 500 000 000 kr.,

15. att riksdagen beslutar att för budgetåret 1990/91 på anslaget D 7 Glesbygdsdelegationen, anslå 5 000 000 kr.

Stockholm den 26 mars 1990

Bengt Westerberg (fp)

Ingemar Eliasson (fp)

Karl-Göran Biörsmark (fp)

Birgit Friggebo (fp)

Elver Jonsson (fp)

Daniel Tarschys (fp)

Jan-Erik Wikström (fp)

Kerstin Ekman (fp)

Charlotte Branting (fp)

Sigge Godin (fp)

Ingela Mårtensson (fp)

Anne Wibble (fp)

